

CZU: 343.542.1:343(478)(094)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4570078>

„SEXTING”, „SEXTORSION”, „REVENGE PORN”: FENOMENE REFLECTATE ÎN CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA?

Sergiu BRÎNZA, Vitalie STATI

Universitatea de Stat din Moldova

Impactul tehnologiilor informaționale și al comunicațiilor electronice asupra culturii sexuale a condiționat apariția și dezvoltarea unor fenomene relevante sub aspect penal, desemnate prin englezismele „sexting”, „sextortion” și „revenge porn”. Scopul principal al prezentului studiu se exprimă în identificarea răspunsului la următoarea întrebare: trebuie oare legiuitorul autohton să ofere un cadru legal care să asigure apărarea penală a intimității persoanelor împotriva unor asemenea fenomene sau acest cadru legal deja există? S-a stabilit că legea penală a Republicii Moldova nu conține nicio dispoziție care ar incrimina expres faptele desemnate prin cuvintele „sexting”, „sextortion” și „revenge porn”. Au fost definite noțiunile „sexting”, „pornografie neconsimțită”, „deep fake in revenge porn” și „sextortion”. S-a demonstrat că noțiunea „revenge porn” se referă doar la cazul de pornografie neconsimțită având la bază motivul de răzbunare. Întrucât noțiunile „revenge porn” și „pornografie neconsimțită” se află într-un raport de tip „parte-întreg”, aceste noțiuni nu trebuie confundate. S-a argumentat că faptele desemnate prin cuvintele „sexting”, „sextortion” și „revenge porn” pot atrage răspunderea în baza art.173, 175, 177, 189, 206, 208¹ și/sau 259 din Codul penal și/sau în baza art.70, 78² și/sau 90 din Codul contravențional. În scopul eficientizării apărării ordinii de drept împotriva faptelor desemnate prin cuvintele „sexting”, „sextortion” și „revenge porn”, a fost propusă completarea alin.(2) art.177 din Codul penal cu: litera a¹) care ar avea următorul conținut: „prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice”; litera c) care ar avea următorul conținut: „dacă acestea au fost supuse anterior falsificării pentru a se crea impresia că victima face sau spune ceva ce nu a făcut sau nu a spus de fapt”.

Cuvinte-cheie: „sexting”, „sextortion”, „revenge porn”, pornografie neconsimțită, deep fake, viața intimă, tehnologii informaționale, comunicații electronice, rețea de socializare, amenințare.

“SEXTING”, “SEXTORSION”, “REVENGE PORN”: PHENOMENA REFLECTED IN THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA?

The impact of information technologies and electronic communications on sexual culture has conditioned the emergence and development of criminally relevant phenomena, referred to by the English words “sexting”, “sextortion” and “revenge porn”. The main purpose of this study is to identify the answer to the following question: should the Moldovan legislator provide a legal framework to ensure the criminal defence of privacy against such phenomena or does this legal framework already exist? It was established that the criminal law of the Republic of Moldova does not contain any provision that would expressly incriminate the acts designated by the words “sexting”, “sextortion” and “revenge porn”. The terms “sexting”, “non-consensual pornography”, “deep fake in revenge porn” and “sextortion” were defined. It has been shown that the notion of “revenge porn” refers only to the case of non-consensual pornography based on revenge. As the concepts of “revenge porn” and “non-consensual pornography” are in a “whole-part” relationship, those concepts should not be confused. It was argued that the actions designated by the words “sexting”, “sextortion” and “revenge porn” may incur liability under art.173, 175, 177, 189, 206, 208¹ and/or 259 of the Criminal Code and/or art.70, 78² and/or 90 of the Contravention Code. In order to streamline the defence of the rule of law against the actions denoted by the words “sexting”, “sextortion” and “revenge porn”, it was proposed to supplement para.(2) art.177 of the Criminal Code with: letter a¹) which would have the following content: “by means of information technologies or electronic communications”; letter c) which would have the following content: “if they were previously subjected to forgery in order to create the impression that the victim is doing or saying something that they did not do or said in fact”.

Keywords: “sexting”, “sextortion”, “revenge porn”, non-consensual pornography, deep fake, private life, information technologies, electronic communications, social network, threat.

Introducere

În opinia lui A.W.MacKay, „mediul informatic poate fi comparat cu un mare parc de distracție în afara oricărui control, în care participanții fără scrupule pot hărțui, intimida și defăima pe alții, provocându-le, în condiții de relativă impunitate, stres emoțional și psihologic” [1]. Într-adevăr, pe de o parte, anonimatul pe Internet poate contribui la spargerea barierelor de timiditate și de disconfort în comunicarea cu alte persoane. Pe de altă parte, anonimatul pe Internet oferă unora posibilitatea de a-și dezvolta tendințele antisociale. Oferind

oportunități impresionante de informare și de comunicare cu oameni din întreaga lume, tehnologiile informaționale și comunicațiile electronice pot facilita comiterea de infracțiuni.

În viziunea lui S.Guțan, „în esența sa omul este o ființă curioasă, iar satisfacerea acestei necesități este, de multe ori, prejudiciantă pentru cei din jur. Și nu ar fi fost așa de rău acest obicei dacă nu ar fi fost însoțit de tendința de a transmite mai departe informația „prețioasă”” [2]. Această opinie trebuie privită prin prisma unor prevederi legale. Astfel, libertatea opiniei și a exprimării este garantată de art.32 din Constituție. În corespundere cu alin.(2) art.3 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, nr.64 din 23.04.2010 (în continuare – Legea nr.64/2010), „libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează”. În același timp, conform art.28 din Constituție, „statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată”. De asemenea, alin.(1) art.10 din Legea nr.64/2010 prevede: „Orice persoană are dreptul la respectul vieții private și de familie”.

În condițiile reliefate în art.54 din Constituție, exercițiul libertății de exprimare poate fi restrâns în scopul protejării vieții intime, familiale și private a persoanei. Posibilitatea unei astfel de restrângeri rezultă, de asemenea, din alin.2 art.10 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare – CEDO). Dreptul la respectarea vieții private este garantat de art.8 din CEDO. În hotărârea privind cauza *Karttunen contra Finlandei*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare – CtEDO) a stabilit: „Deși libertatea de exprimare și confidențialitatea comunicărilor sunt preocupări primordiale, iar utilizatorii mijloacelor de telecomunicație și ai serviciilor Internet trebuie să aibă garanția că intimitatea lor și libertatea lor de exprimare sunt respectate, această garanție nu trebuie să fie absolută, ci trebuie sacrificată, dacă este cazul, în prezența altor imperative legitime, cum ar fi [...] prevenirea infracțiunilor sau protecția drepturilor și libertăților altora” [3]. Însă, nici libertatea de exprimare și confidențialitatea comunicărilor nu sunt nelimitate. În prezența unor condiții necesare și suficiente, astfel de valori pot fi sacrificate pentru a se respecta intimitatea persoanelor și pentru a se preveni infracțiunile care aduc atingere acesteia.

O astfel de abordare este absolut justificată. Or, permisivitatea din mediul informatic, de care abuzează unii, poate avea ca efect crearea și diseminarea neconsimțită de informații cu privire la viața intimă a altor persoane. În astfel de cazuri, victimă poate fi oricine. Însă, cei mai vulnerabili se dovedesc a fi minorii. Potrivit art.16 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, „niciun copil nu va fi supus unei imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată [...]” (alin.1); „copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixțiuni [...]” (alin.2) [4]. Totodată, art.3 al Legii nr.30 din 07.03.2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației (în continuare – Legea nr.30/2013) stabilește, *inter alia*: „Se consideră informație cu impact negativ asupra copiilor¹ informația accesibilă public [...] cu caracter pornografic²” (lit.d) alin.(1)); „Se interzice difuzarea informațiilor [...] cu caracter pornografic care încurajează violența și exploatarea sexuală a copiilor [...]” (alin.(3)). Articolul 8 din Legea nr.30/2013 prevede: „Încălcarea dispozițiilor prezentei legi se sancționează conform prevederilor legislației în vigoare”. Totuși, existența unor asemenea reglementări nu-i descurajează pe unii să creeze și să disemineze informații cu privire la viața intimă a minorilor.

Impactul tehnologiilor informaționale și al comunicațiilor electronice asupra culturii sexuale a condiționat apariția și dezvoltarea unor fenomene relevante sub aspect penal, desemnate prin englezismele „sexting”, „sextortion” și „revenge porn”. Astfel, în pct.68 dintr-un Raport anual al reprezentantului special al Secretarului general al ONU referitor la violența asupra copiilor se relevă: „Cel mai frecvent, imaginile cu caracter de „sexting” sunt create și transmise din propria inițiativă a celui care apare în ele. Ulterior, astfel de imagini pot fi ușor transferate, fără cunoștința celui care apare în ele, de pe o platformă mobilă (e.g. de pe un smartphone – n.a.) pe media de socializare online” [5]. După D.Herinean, „odată cu dezvoltarea tehnologiei, [...] s-au dezvoltat anumite metode de șantaj care derivă din sau au ca scop comportamente sexuale, în SUA inventându-se chiar un termen care desemnează aceste conduite, respectiv *sextortion* (de la *sex* + *extortion*) [...]” [6]. În Proiectul anexei nr.1 la Hotărârea Guvernului României privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „Sinergie” 2020-2030, pornografia din răzbunare (*revenge porn*) este considerată una dintre formele de violență sexuală, alături de: viol; hărțuirea sexuală; traficul de persoane în scopul prostituției

¹ Potrivit art.1 din aceeași lege, informație cu impact negativ asupra copiilor se consideră „informația accesibilă public care poate fi dăunătoare pentru sănătatea psihică și fizică a copiilor, pentru dezvoltarea lor fizică, mintală, spirituală și morală”.

² Conform art.1 din Legea nr.30/2013, prin „pornografie” se are în vedere „prezentarea de manieră vulgară, brutală a contactelor sexuale de orice tip între persoane de sexe diferite sau de același sex, a altor manifestări indecente ale vieții sexuale, precum și prezentarea de o manieră impudică a organelor genitale”.

forțate; expunerea forțată la pornografie etc. [7]. Exercițarea libertății de a primi sau de a transmite informații ori idei, augmentată de modificarea evolutivă a contextului social, a determinat ca fenomene ca „sexting”, „sextorsion” și „revenge porn” să devină o parte a realității sociale autohtone.

Din hotărârea privind cauza *Karttunen contra Finlandei* [3] rezultă că legiuitorul trebuie să ofere un cadru legal care să permită reconcilierea libertății de exprimare și a confidențialității comunicărilor cu intimitatea persoanelor. Articolul 54 din Constituție și alin.2 art.10 din CEDO constituie suportul pentru o asemenea reconciliere. În acest context, întrebarea la care intenționăm să răspundem în cadrul prezentei investigații este următoarea: trebuie oare legiuitorul autohton să ofere un cadru legal care să asigure apărarea penală a intimității persoanelor împotriva unor fenomene ca „sexting”, „sextorsion” și „revenge porn” sau acest cadru legal deja există?

Rezultate și discuții

În virtutea principiului *ultima ratio*, privit ca o extindere a principiului proporționalității, în pct.30 din Decizia Curții Constituționale a României nr.418 din 19.06.2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.29 alin.(1) lit.c) din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului în interpretarea dată prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr.16 din 08.06.2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept referitoare la infracțiunea de spălare a banilor, se arată că o incriminare: „[...] trebuie să fie strict necesară obiectivului urmărit de legiuitor, iar intruziunea ce vizează drepturile fundamentale restrânse prin aplicarea normei incriminatoare să fie justificată prin raportare la protecția juridică asigurată prin reglementarea acelei infracțiuni” [8].

Din această perspectivă, considerăm că lipsește suportul normativ internațional (întemeiat pe principiul *pacta sunt servanda*) de incriminare a faptelor care derivă din fenomene ca „sexting”, „sextorsion” și „revenge porn”. Incriminarea acestora nu este recomandată expres nici în Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale [9], nici în Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatarei sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului [10], precum și nici în alte acte de un asemenea calibru.

Un alt aspect nu mai puțin important este evitarea pe cât posibilă a aglomerării legii penale cu norme noi. Din punctul de vedere al lui V.Pășca, „din păcate suntem martorii unui fenomen de suprareglementare penală care ignoră legislația existentă, generând confuzie în practica instanțelor judecătorești și până la urmă la lipsa de eficiență a sistemului judiciar, cu efecte contrare celor urmărite de legiuitor. [...] Excesul de norme penale concurente, conferă redundanță sistemului juridic penal, fiind generator de confuzii în practica judiciară și constituind una dintre modalitățile de „poluare juridică” prin exces de incriminare [...]” [11]. În același registru, C.G. Feșteu subliniază necesitatea unei „redactări coerente și adecvate a normelor din partea specială a Codului penal, [...] încercându-se eliminarea suprapunerilor, repetițiilor și omisiunilor” [12]. În acest plan, consemnăm că, în acord cu lit.d) alin.(2) art.65 din Legea cu privire la actele normative, nr.100 din 22.12.2017, abrogarea constituie sancțiunea aplicată pentru admiterea paralelismelor în legislație. Nu putem trece cu vederea nici Manifestul referitor la politica penală europeană. Referitor la principiul coerenței, în cadrul acestuia se menționează, *inter alia*: „Implicațiile importante ale dreptului penal reclamă în mod particular coerența internă a fiecărui sistem național de drept penal. Doar respectând aceste cerințe pot fi scoase la iveală conceptul de justiție și sistemul de valori caracteristice respectivei societăți, fiind asigurată în cele din urmă și acceptarea dreptului penal. [...] În înțelesul principiului „good governance”, legiuitorul este obligat ca la emiterea unui act normativ penal să studieze efectele pe care emiterea acestuia le poate avea asupra coerenței sistemului legislativ național, precum și asupra ordinii de drept europene și, în baza rezultatelor, să motiveze în mod explicit, din această perspectivă, compatibilitatea sa cu sistemul național” [13].

Din perspectiva celor enunțate mai sus, suntem obligați să fim circumspecți la orice încercare de a extinde sfera de incidență a legii penale. O asemenea extindere s-ar justifica doar în cazul în care normele propuse pentru completarea legii penale ar fi absolut necesare în actuala conjunctură socială. Or, într-un raport al Grupului de experți pentru studiul cuprinzător al criminalității informatice, creat de Comisia ONU pentru prevenirea criminalității și justiție penală, se menționează, printre altele: „În măsura în care nu au făcut-o deocamdată (sublinierea ne aparține – *n.a.*), statele membre ar trebui să ia în considerare incriminarea [...] diseminării informațiilor cu caracter personal și a așa-numitului „revenge porn” [14].”

În eventualitatea completării Codului penal al Republicii Moldova cu norme care ar incrimina faptele derivate din fenomenele „sexting”, „sextorsion” și „revenge porn”, ar putea apărea problema interferării acestor norme cu unele norme penale deja existente. Pentru a înțelege dacă această problemă este reală sau aparentă, în cele ce urmează vom analiza conținutul noțiunilor „sexting”, „sextorsion” și „revenge porn”, precum și conexiunile acestora cu unele noțiuni utilizate în Codul penal al Republicii Moldova.

Înainte de toate va fi analizată noțiunea de „sexting”.

În viziunea lui D.Liakopoulos, termenul „sexting”, creat în mediul jurnalistic la începutul anilor 2000 prin juxtapunerea termenilor anglo-saxoni *sex* și *texting* (mesaje), pentru a ilustra schimbul de mesaje cu fond sexual între adulți, este acum folosit aproape exclusiv pentru a desemna practicile sexuale care implică minorii” [15]. Într-o altă sursă se susține: „„Sexting” reprezintă expedierea și recepționarea de mesaje explicite cu caracter sexual (cuvinte, poze, clipuri video, imagini etc.), de regulă, prin telefon mobil, tablete, laptopuri sau oricare alt asemenea dispozitiv” [16]. După K.Jaishankar, „în termeni simpli, „sexting” este autopozarea corpului nud sau a părților corpului nud și expedierea respectivei poze către alții, precum și expedierea de cuvinte obscene către persoane cunoscute (în majoritatea cazurilor), folosind telefonul mobil. În general, „sexting”-ul se face de către adolescenți, deși există unele cazuri de adulți implicați în acesta” [17]. Într-o altă sursă se explică: „„Sexting” constituie expedierea de poze, mesaje sau clipuri video cu caracter intim, de regulă, utilizând telefonul mobil. Pozele nud sunt de obicei expediate prin intermediul aplicațiilor de mesagerie privată sau pe o rețea de socializare” [18].

Așadar, prin „sexting” trebuie de înțeles fie expedierea de informații (text scris, poze, clipuri video, imagini etc.) cu caracter sexual (dar nu neapărat pornografic), de către cel vizat în această informație sau de către o altă persoană, fie recepționarea unor astfel de informații, prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice.

A.Slane afirmă: „Legea [penală] este, în general, concepută pentru a reglementa conduita deviantă și, prin urmare, se axează pe reacția la „sexting”-ul „rău”. În limbajul juridic, „rău” ar însemna mai exact „illegal”. În alți termeni, se are în vedere „sexting”-ul care implică violarea unor norme, cel mai adesea avându-se în vedere încălcarea drepturilor unei alte persoane” [19]. În această ordine de idei, este util să menționăm că alin.(2) art.10 din Legea nr.64/2010 prevede: „Dreptul la respectul vieții private și de familie nu se extinde asupra informațiilor despre viața privată și de familie răspândite cu acordul expres sau tacit al persoanei sau obținute în locurile publice când persoana nu poate conta, în mod rezonabil, pe intimitate”. *Per a contrario*, dreptul la respectul vieții private și de familie este încălcat (în sensul Legii nr.64/2010) în cazul în care informațiile despre viața privată și de familie fie sunt răspândite fără acordul expres sau tacit al persoanei la care se referă aceste informații, fie sunt obținute în alte locuri decât cele publice când persoana poate conta, în mod rezonabil, pe intimitate.

În contextul prezentului studiu, interesează dacă „sexting”-ul intră sub incidența legii penale.

În SUA, în 26 de state federate, există norme care incriminează „sexting”-ul. P.Kaur relevă: „Începând cu 2008, mai mulți minori din Statele Unite au fost acuzați de recepționarea și expedierea de imagini cu un conținut sexual explicit. Or, legile în vigoare aplicate în Statele Unite nu fac distincție între materialul pornografic creat de minori unul pentru celălalt și materialul pur exploatator creat în timpul săvârșirii violului sau a molestării de copii” [20]. Într-adevăr, de exemplu, §18-7-109 din Codul penal al statului Colorado stabilește: „Comite infracțiunea de postare a unei imagini private persoana minoră care, prin mijloace digitale sau electronice, distribuie, afișează sau publică în vederea informării unei alte persoane o imagine cu caracter sexual explicit a unei alte persoane sau a ei însăși, dacă persoana din imagine are vârsta de cel puțin paisprezece ani sau dacă este cu cel mult patru ani mai mică decât făptuitorul: (I) fără permisiunea persoanei din imagine; sau (II) când destinatarul nu a solicitat sau a solicitat să i se expedieze imaginea și a suportat o suferință emoțională; sau (III) când făptuitorul știa ori ar fi trebuit să știe că persoana din imagine avea o așteptare rezonabilă că imaginea va rămâne privată” [21]. Într-o manieră similară, §81.1.1 din Codul penal al statului Louisiana prevede: „(1) Nicio persoană, care nu a atins vârsta de șaptesprezece ani, nu trebuie să folosească un computer sau un dispozitiv de telecomunicații pentru a transmite către o altă persoană o imagine indecentă cu privire la sine. (2) Nicio persoană, care nu a atins vârsta de șaptesprezece ani, nu trebuie să dețină sau să transmită o imagine care a fost transmisă de o altă persoană, care nu a atins vârsta de șaptesprezece ani, cu încălcarea prevederilor alin.(1) al acestui paragraf” [22]. De asemenea, §61-8C-3b din Codul penal al statului Virginia de Vest stabilește: „Orice minor care, în mod intenționat, fie deține, creează, produce, distribuie, prezintă, transmite, postează, schimbă sau altfel diseminează o portretizare vizuală, într-o manieră sexuală inadecvată,

a unui alt minor, fie distribuie, prezintă, transmite, postează, schimbă sau altfel diseminează o portretizare vizuală a lui însuși, într-o manieră sexuală inadecvată, va fi considerat vinovat de un act de delincvență" [23].

Totuși, incriminarea expresă a „sexting”-ului nu a reușit să depășească frontierele SUA și a altor câteva state (Marea Britanie, Canada și Australia). Explicația acestui fapt ar putea fi cea oferită de K.Jaishankar: „În cadrul Conferinței internaționale „Protecția copiilor împotriva infractorilor sexuali în era tehnologiei informației”, organizată de Consiliul consultativ internațional științific și profesional al Programului ONU de prevenire a criminalității și justiție penală (ISPAC), în cooperare cu Oficiul ONU pentru Droguri și Criminalitate (UNODC) în perioada 11.12.2009-13.12.2009 la Courmeyeur (Italia), am ridicat problema „sexting”-ului în cadrul Atelierului de protecție a victimelor. În pofida variatelor opinii cu privire la „sexting”, s-a considerat unanim că „sexting”-ul ar trebui considerat infracțiune fără victime, iar copiii nu ar trebui să fie urmăriți penal pentru această faptă reprobabilă” [17]. Totodată, în pct.7 din Avizul cu privire la imaginile și / sau clipurile video sugestive sau explicite din punct de vedere sexual generate de copii, distribuite și primite de copii, adoptat de Comitetul Lanzarote la 06.06.2019, se arată: „Doar ca ultimă soluție copiii ar trebui să fie urmăriți penal pentru pornografie infantilă. În funcție de circumstanțe, prioritate ar trebui să se acorde metodelor mai adecvate de abordare a comportamentului lor dăunător (e.g., măsuri educative, asistență terapeutică), atunci când, cu bună știință sau intenționat: a) copiii, care au generat inițial imagini și / sau clipuri video sugestive sau explicite din punct de vedere sexual numai pentru propria lor utilizare privată, decid ulterior să ofere, să pună la dispoziție, să distribuie sau să transmită astfel de imagini și / sau clipuri video altora; b) copiii, care primesc imagini și / sau clipuri video sugestive sau explicite generate de alți copii, fără a le cere, decid ulterior să păstreze (adică să stocheze, nu să ștergă) astfel de imagini și / sau clipuri video; c) copiii obțin imagini și / sau clipuri video sugestive sau explicite din punct de vedere sexual generate de alți copii” [24].

Codul penal al Republicii Moldova nu conține nicio dispoziție care ar incrimina expres fie expedierea de informații (text scris, poze, clipuri video, imagini etc.) cu caracter sexual de către cel vizat în această informație sau de către o altă persoană, fie recepționarea unor astfel de informații, prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice. În schimb, art.208¹ CP RM prevede răspunderea pentru pornografia infantilă, adică pentru „producerea, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, vinderea, procurarea, schimbarea, folosirea sau deținerea de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică”. Observăm că, în anumite privințe, noțiunea „sexting” se poate intersecta³ cu noțiunea de pornografie infantilă.

Noțiunea „sexting” se poate intersecta⁴, de asemenea, cu noțiunea de încălcare a inviolabilității vieții personale. Astfel, art.177 CP RM prevede răspunderea pentru: „culegerea ilegală sau răspândirea cu bună-știință a informațiilor, ocrotite de lege, despre viața personală ce constituie secret personal sau familial al altei persoane fără consimțământul ei” (alin.(1)); „culegerea ilegală a informațiilor menționate la alin.(1), fără consimțământul persoanei, cu utilizarea mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației” (alin.(1¹)); „răspândirea informațiilor menționate la alin.(1): a) într-un discurs public, prin mass-media; b) prin folosirea intenționată a situației de serviciu” (alin.(2)).

Din art.21 CP RM deducem că nu poate fi subiect al infracțiunilor prevăzute la art.177 sau 208¹ CP RM persoana care, la momentul săvârșirii faptei, nu a atins vârsta de 16 ani. *Per a contrario*, persoana minoră cu vârsta între 16 și 18 ani, ca și persoana adultă, în cazul în care sunt responsabile, pot fi subiecți ai acestor infracțiuni.

„Sexting”-ul poate intra⁵ sub incidența nu doar a art.177 și/sau 208¹ CP RM, dar și a art.175 CP RM. Aceasta devine posibil în ipoteza în care „sexting”-ul este săvârșit față de o persoană despre care se știa cu certitudine că nu a împlinit vârsta de 16 ani, constând în: exhibare; discuții cu caracter obscen sau cinic purtate cu victima referitor la raporturile sexuale; determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice; punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic; alte acțiuni cu caracter sexual, care nu intră sub incidența art.171-174 și 175¹ CP RM. Atragem atenția că subiect al infracțiunii prevăzute la art.175 CP RM este persoana fizică responsabilă care la momentul comiterii faptei a atins vârsta de 14 ani.

³ Am subliniat cuvintele „se poate intersecta”, întrucât „sexting”-ul nu întotdeauna întrunește condițiile cerute de art.208¹ CP RM.

⁴ Am subliniat cuvintele „se poate intersecta”, deoarece „sexting”-ul nu întotdeauna întrunește condițiile cerute de art.177 CP RM.

⁵ Am subliniat cuvintele „poate intra”, întrucât „sexting”-ul nu întotdeauna întrunește condițiile cerute de art.175 CP RM.

Doar în aparență „sexting”-ul se exprimă în fapta de ademenire a minorului în scopuri sexuale, incriminată la art.175¹ CP RM. Fapta încriminată în acest articol constă în „propunerea, convingerea, manipularea, amenințarea, promisiunea de a oferi avantaje sub orice formă, efectuate inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice, în vederea stabilirii unei întâlniri cu un minor, cu scopul săvârșirii împotriva acestuia a oricărei infracțiuni privind viața sexuală, dacă aceste acțiuni au fost urmate de fapte materiale care conduc la o astfel de întâlnire”.

Într-o sursă găsim o afirmație caracterizată prin neclaritate: „Conversația cu caracter sexual de pe chat implică schimbul de imagini sau materiale sexuale între un minor și un adult. Conversația în cauză poate constitui primul pas spre ademenirea minorului în scopuri sexuale [...]” [16]. În legătură cu această ipoteză, comportă relevanță opinia exprimată de A.S. Moșarova și D.A. Karabatova: „Spre deosebire de ademenirea minorului în scopuri sexuale, „sexting”-ul nu urmărește stabilirea unei întâlniri personale dintre făptuitor și victima minoră” [25]. Într-adevăr, „sexting”-ul nu poate presupune etapele pe care le parcurge comiterea fetei prevăzute la art.175¹ CP RM: 1) adresarea către victimă a propunerii, inclusiv prin intermediul tehnologiilor de informare și de comunicare, de întâlnire cu aceasta; 2) săvârșirea unor fapte materiale, care obiectivează propunerea adresată anterior și care conduc la o întâlnire cu victima minoră (de exemplu: stabilirea locului și timpului de întâlnire; deplasarea făptuitorului către locul de întâlnire; rezervarea de către făptuitor a unui spațiu în vederea întâlnirii; întreprinderea de către făptuitor a unor acțiuni având scopul asigurării caracterului secret al întâlnirii cu victima minoră etc.); 3) întâlnirea propriu-zisă a făptuitorului cu victima minoră.

În alt context, este oare posibil ca „sexting”-ul să fie însoțit de constrângere? Vorbind despre „sexting”-ul penalmente relevant, consemnăm că infracțiunile specificate la art.175, 177 și 208¹ CP RM nu pot presupune constrângere fizică sau psihică. Însă, aceasta nu înseamnă că ele nu pot fi însoțite de constrângere fizică sau psihică. Într-un astfel de caz, constrângerea fizică sau psihică depășește cadrul infracțiunilor prevăzute la art.175, 177 și 208¹ CP RM, necesitând calificare suplimentară în baza art.151, 152 sau 155 CP RM ori a art.78 din Codul contravențional. În niciun caz această soluție nu poate fi substituită prin aplicarea neîntemeiată a art.171 sau 172 CP RM.

În cazul în care „sexting”-ul este însoțit de constrângerea care nu are un caracter fizic sau psihic, poate fi el oare calificat ca hărțuire sexuală, în conformitate cu art.173 CP RM? Scopul hărțuirii sexuale este de a determina victima la raporturi sexuale ori la alte acțiuni cu caracter sexual nedorite. Doar în prezența unui asemenea scop, „sexting”-ul poate intra sub incidența art.173 CP RM. În afară de aceasta, este obligatoriu ca „sexting”-ul să fie însoțit de constrângere (alta decât cea prevăzută la art.171 sau 172 CP RM).

În viziunea lui E.G.Dozorțeva și A.S.Medvedeva, „sexting”-ul poate fi raportat la noțiunea „exploatare sexuală *on-line* a unui minor” [26]. La lit.a) alin.(1) art.206 CP RM, printre scopurile traficului de copii, se numără scopul exploatarei sexuale comerciale sau necomerciale. Exploatarea sexuală poate implica folosirea victimei, printre altele, în pornografie sau în alte activități sexuale. În opinia lui A.Tănase, pe care o susținem, prin „alte activități sexuale” se înțelege „folosirea victimei pentru masajul erotic, în reprezentări striptease, în reprezentări erotice de alt gen implicând profitarea de sexualitatea victimei” [27]. Așadar, dacă „sexting”-ul urmărește un asemenea scop, fiind săvârșit în contextul fie al recrutării, transportării, transferului, adăpostirii sau primirii victimei minore, fie al dării sau primirii unor plăți ori beneficii pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra copilului, este întemeiată reținerea la calificare a lit.a) alin.(1) art.206 CP RM.

Supra am consemnat că, în cazul „sexting”-ului, informațiile expediate sau recepționate au un caracter sexual, dar nu neapărat pornografic. Cu această ocazie precizăm că, în ipoteza în care noțiunea „sexting” se intersectează cu noțiunea de pornografie infantilă, art.208¹ CP RM se aplică în prezența consimțământului victimei minore. În cele ce urmează vom discuta despre pornografia neconsimțită⁶ având ca victimă o persoană minoră sau o persoană adultă.

Unii autori pun semnul egalității între noțiunile „**pornografie neconsimțită**” și „**revenge porn**”: „Pornografia neconsimțită, cunoscută și sub numele de „revenge porn”, este distribuirea de imagini sexuale sau intime ale unor persoane fără consimțământul lor” (A.E.Waldman) [28]; „Noțiunea „revenge porn” se definește ca

⁶ Precizăm că, în acest context, lipsa de consimțământ poate presupune două ipoteze alternative: 1) ipoteza în care imaginile, în care apare victima, sunt obținute fără consimțământul acesteia; 2) ipoteza în care imaginile, în care apare victima, sunt obținute cu consimțământul acesteia, fiind apoi distribuite altora fără consimțământul acesteia.

distribuire de poze sau de clipuri video cu caracter sexual obscen sau explicit al unei persoane, în cazul în care aceasta nu a consimțit la distribuirea imaginilor respective" (S.Bloom) [29]; „Pornografia neconsimțită, denumită adesea „revenge porn”, constituie distribuirea de imagini cu caracter sexual ale altor persoane fără consimțământul acestora” (D.K. Citron și M.A. Franks) [30].

Considerăm mai argumentate punctele de vedere ale autorilor care consideră că noțiunea de pornografie neconsimțită este o noțiune supraordinată în raport cu noțiunea „revenge porn”: „Noțiunea „revenge porn” este utilizată, de regulă, pentru a se referi la cazurile în care un fost partener de cuplu distribuie poze sau clipuri video cu caracter sexual pentru a se răzbuna pe celălalt partener” (L. Durio) [31]; „Noțiunea „revenge porn” este în mod obișnuit asociată cu distribuirea neconsimțită a materialelor intime. [...] Noțiunea de pornografie neconsimțită descrie mai bine fenomenul în cauză” (N. Carter) [32]; „În afară de exemplul familiar de „revenge porn”, pornografia neconsimțită implică o serie de alte comportamente abuzive: photoshopping sexualizat; „sextortion”; „upskirting”, etc.” (C. McGlynn și R. Houghton) [33].

Așadar, prin „pornografie neconsimțită” trebuie de înțeles fie obținerea de imagini sau de alte reprezentări cu caracter pornografic fără consimțământul persoanei care apare în astfel de reprezentări, fie distribuirea de imagini sau de alte reprezentări cu caracter pornografic fără consimțământul persoanei care apare în astfel de reprezentări, în cazul în care acestea au fost obținute cu consimțământul persoanei respective.

Deducem că noțiunea „revenge porn” se referă doar la cazul de pornografie neconsimțită având la bază motivul de răzbunare. Întrucât noțiunile „revenge porn” și „pornografie neconsimțită” se află într-un raport de tip „parte-întreg”, aceste noțiuni nu trebuie confundate.

Cauza *Volodina contra Rusiei* [34], care a fost examinată de CtEDO, a sensibilizat opinia publică de o manieră care ne-a determinat să analizăm oportunitatea incriminării faptei de pornografie neconsimțită. În această cauză s-a stabilit că „la începutul lui 2018, S. a distribuit pozele intime ale reclamantei pe o rețea de socializare, fără a avea consimțământul ei. La 06.03.2018 poliția a inițiat o anchetă penală în temeiul articolului 137 din Codul penal al Federației Ruse („Încălcarea inviolabilității vieții personale”). La data ultimei comunicări a reclamantei din iulie 2018, ancheta nu a dat niciun rezultat. [...] Publicarea de către S. a pozelor intime ale reclamantei a avut ca efect lezarea demnității acesteia, transmițând un mesaj de umilire și de lipsă de respect” [34].

Este de menționat că, în unele state, pornografia neconsimțită este incriminată ca faptă distinctă. Astfel, în art.162.1 din Codul penal al Canadei este incriminată publicarea unei imagini intime fără consimțământ, *i.e.* fapta persoanei care „publică, distribuie, transmite, vinde, pune la dispoziție sau face publicitate unei imagini intime a unei persoane, știind că aceasta nu și-a dat consimțământul pentru acea conduită” [35]. În SUA doar patru state federate nu au în legislațiile lor norme care incriminează pornografia neconsimțită. De exemplu, art.13A-6-240 din Codul penal al statului Alabama prevede: „O persoană săvârșește infracțiunea de distribuire a unei imagini private, dacă, cu bună știință, postează e-mailuri sau texte, transmite sau distribuie în alt mod o imagine privată cu scopul de a hărțui, a amenința, a constrânge sau a intimida o altă persoană care fie nu a consimțit divulgarea informației despre ea, fie a avut un motiv rezonabil să conteze că respectiva informație nu va fi divulgată” [36]. De asemenea, art.13-1425 din Codul penal al statului Arizona stabilește: „Este ilegal ca o persoană să dezvăluie intenționat o imagine a unei alte persoane care este identificabilă din imaginea în care apare aceasta din urmă sau din informațiile afișate în legătură cu imaginea, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții: persoana din imagine este nudă sau este angajată în activități sexuale specifice; persoana din imagine are o așteptare rezonabilă de confidențialitate; probele că o persoană a transmis o imagine unei alte persoane utilizând un dispozitiv electronic nu elimină, de la sine, așteptările rezonabile de confidențialitate ale acesteia din urmă în legătură cu acea imagine; imaginea este dezvăluită cu intenția de a cauza suferințe, a hărțui, a intimida, a amenința sau a constrânge persoana din imagine” [37]. Nu în ultimul rând, art.5-26-314 din Codul penal al statului Arkansas prevede: „O persoană comite infracțiunea de distribuire ilegală de imagini sau de înregistrări cu caracter sexual, dacă, având vârsta de cel puțin optsprezece ani, în scopul de a hărțui, a înspăimânta, a intimida, a amenința sau a abuza de o altă persoană, distribuie o imagine, o poză, un clip video sau o înregistrare vocală ori audio a acesteia din urmă către o terță persoană prin orice mijloace, cu condiția că imaginea, poza, clipul video sau înregistrarea vocală ori audio: (1) este de natură sexuală sau descrie victima în

⁷ Se au în vedere obiecte, gravuri, fotografii, holograme, desene, embleme, filme, înregistrări video, spoturi publicitare, programe sau aplicații informatice, precum și orice alte forme de exprimare vizuală.

stare de nuditate; și (2) victima este fie un membru al familiei sau al gospodăriei făptuitorului, fie este sau a fost concubin(ă) cu făptuitorul" [38].

Răspunderea pentru pornografia neconsimțită este prevăzută nu doar în legile penale ale unor state din sistemul de drept anglo-saxon.

Astfel, art.371/1 din Codul penal al Regatului Belgiei prevede răspunderea celui „care arată, face accesibilă sau difuzează înregistrarea video sau audio a unei persoane dezbrăcate sau care este angajată într-un act sexual explicit, fără acordul sau fără știința acesteia, chiar dacă respectiva persoană a consimțit la realizarea înregistrării” [39]. În art.264d din Codul penal al Regatului Danemarcei este incriminată fapta persoanei „care divulgă fără drept mesaje sau imagini referitoare la relația personală a altuia sau, în general, imagini ale persoanei în împrejurări care nu sunt menite a fi cunoscute de public [...]. Fapta constituie infracțiune și în cazul în care mesajul sau imaginea se referă la o persoană decedată” [40]. Articolul 612-ter din Codul penal al Republicii Italia stabilește răspunderea pentru diseminarea ilicită a imaginilor sau a clipurilor video cu caracter sexual explicit, *i.e.* pentru fapta celui care „după ce a creat sau a obținut imaginile sau clipurile video cu conținut sexual explicit, menite să rămână private, le trimite, le livrează, le transferă, le publică sau le difuzează, fără consimțământul persoanelor reprezentate în respectivele imagini [...]” [41]. În art.208E din Codul penal al Republicii Malta este incriminată dezvăluirea neconsensuală a unor fotografii sau filme de natură sexuală privată, adică „fapta persoanei care, cu intenția de a provoca suferință, vătămare emoțională sau o vătămare de orice natură, dezvăluie o fotografie sau un film de natură sexuală privată fără consimțământul persoanei sau al persoanelor prezentate sau înfățișate în respectiva fotografie sau film” [42]. Articolul 191a din Codul penal al Republicii Polone prevede răspunderea persoanei „care înregistrează imaginea unei persoane goale sau în timpul unui act sexual, folosind în acest scop violența, amenințarea ilegală sau înșelăciunea, sau diseminează imaginea unei persoane goale sau în timpul activității sexuale fără consimțământul acesteia” [43].

Este necesar să concretizăm că în statele din sistemul de drept anglo-saxon pornografia neconsimțită este considerată infracțiune privind viața sexuală. Pentru comparație, în statele din sistemul de drept continental pornografia neconsimțită este considerată infracțiune contra drepturilor constituționale ale cetățenilor.

În consecință, în practica judiciară autohtonă pornografia neconsimțită este privită ca un caz particular de încălcare a inviolabilității vieții personale. Astfel, de exemplu, la pornografia neconsimțită în varianta „revenge porn” se referă următoarea speță: B.V. a fost condamnat în baza alin.(1) art.177 CP RM. În fapt, acesta și I.C. s-au aflat într-o relație de concubinaj. În perioada 28.02.2017 - 14.03.2017, fără a avea consimțământul lui I.C., dispunând de poze ale acesteia în ipostaze intime, pe care le-a făcut în perioada concubinajului, recurgând la falsul de identitate, B.V. a creat pe site-ul www.instagram.com o pagină web cu denumirea „y.c.”. B.V. a postat pe această pagină unsprezece poze în care I.C. apărea nudă. Motivul acestei acțiuni l-a constituit faptul că I.C. nu a dorit să continue relațiile cu B.V. Ulterior, B.V. a redenumit pagina web respectivă în „sterva_y” și a postat alte trezeci și una de fotografii în care I.C. apărea nudă și/sau angajată în raporturi sexuale. Pozele în cauză au devenit accesibile unui cerc nedeterminat de persoane. Ulterior, B.V. a expediat pozele respective lui D.I., mătușa lui I.C., precum și lui L.C., sora lui I.C. [44].

Întru asigurarea plenitudinii calificării, în astfel de cazuri, alături de art.177 CP RM, urmează a fi aplicat art.90 din Codul contravențional, care stabilește răspunderea pentru producerea, comercializarea, difuzarea sau păstrarea produselor pornografice pentru a fi comercializate ori difuzate. Această faptă contravențională rezidă în pornografia adultă, având, sub aspectul vârstei victimei, rolul de antiteză în raport cu infracțiunea prevăzută la art.208¹ CP RM.

Nu se exclude ca, în situația analizată, în afară de art.177 CP RM și art.90 din Codul contravențional, să fie aplicabil art.78² din Codul contravențional. O astfel de posibilitate apare în cazul în care victima este persecutată în mod repetat – cauzându-i-se o stare de anxietate, frică pentru siguranța proprie ori a rudelor apropiate, fiind constrânsă să-și modifice conduita de viață prin: a) urmărirea victimei *sau* b) contactarea acesteia sau încercarea de o a contacta prin orice mijloc sau prin intermediul altei persoane.

Dacă imaginile sau alte reprezentări pornografice distribuite sunt însoțite de informații mincinoase ce defăimează cu bună știință victima (de exemplu, de informații în formă scrisă că victima prestează servicii sexuale în schimbul unei remunerații), devine aplicabil, de asemenea, alin.(1) art.70 din Codul contravențional, care prevede răspunderea pentru calomnie.

Nu în ultimul rând, dacă imaginile sau alte reprezentări pornografice sunt obținute în rezultatul accesului ilegal la informația computerizată, devine aplicabil, de asemenea, art.259 CP RM.

La pornografia neconsimțită în varianta „revenge porn”, presupunând ipoteza victimei care la momentul comiterii faptei nu a împlinit vârsta de 16 ani, se referă următoarea speță: Z.I. a fost condamnat în conformitate cu alin.(1) art.174 și lit.a) alin.(2) art.177 CP RM. În fapt, în perioada decembrie 2016 - 11.11.2017, cunoscând cu certitudine că X nu a atins vârsta de 16 ani, acesta a efectuat înregistrarea foto și video a raporturilor sexuale și a actelor oralo-genitale la care o supunea pe X. Ulterior, Z.I. a apelat-o de mai multe ori pe X prin telefon și a amenințat-o că dacă nu va fi împreună cu el, va posta imaginile făcute pe rețeaua de socializare „Instagram” și „BКонтакте”. Deoarece această amenințare nu și-a produs efectul, Z.I., fără a avea consimțământul victimei, a postat respectivele imagini foto și video pe rețelele de socializare sus-amintite [45].

În primul rând, nu este clar de ce în această speță nu a fost aplicat și art.208¹ CP RM. Or, compararea dispoziției art.208¹ CP RM cu dispozițiile de la alin.(1) art.174 și de la lit.a) alin.(2) art.177 CP RM demonstrează că pornografia infantilă nu poate fi absorbită de infracțiunile prevăzute la alin.(1) art.174 și la lit.a) alin.(2) art.177 CP RM. Infracțiunea prevăzută la art.208¹ CP RM aduce atingere relațiilor sociale cu privire la dezvoltarea socială, spirituală și morală a minorului, nu relațiilor sociale cu privire la inviolabilitatea sexuală a persoanelor care nu au împlinit vârsta de 16 ani (afectate prin infracțiunea prevăzută la art.174 CP RM), nu relațiilor sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art.28 din Constituție, a dreptului la viața intimă, familială și privată (afectate prin infracțiunile prevăzute la art.177 CP RM).

În al doilea rând, considerăm neîntemeiată reținerea la calificare a prevederii de la lit.a) alin.(2) art.177 CP RM. În realitate, ar fi trebuit să se aplice alin.(1) art.177 CP RM. Aceasta rezultă din cele două interpretări legale ale noțiunii „mass-media”: „mass-media – mijloc de informare în masă, tipărit sau electronic, precum și jurnalistul” (art.2 din Legea nr.64/2010); „Spațiu mediatic – spațiu în care operează mass-media tradițională (presa scrisă, radio și TV) și new media (*on-line*) locală, regională, națională și internațională”; „Instituție mediatică – element constitutiv al sistemului mediatic, creat în condițiile legii cu scopul declarat de a realiza și a disemina în spațiul public produse mediatic menite, preponderent, să informeze, să educe și să distreze beneficiarii produselor mediatic”; „Sistem mediatic – totalitatea instituțiilor mass-media, scrise, audiovizuale, *on-line*, care au menirea să satisfacă necesitățile informaționale ale fiecărui cetățean și ale societății în întregime” (anexa la Legea privind aprobarea Concepției naționale de dezvoltare a mass-mediei din Republica Moldova, nr.67 din 26.07.2018).

Rețeaua de socializare nu este mass-media, deoarece: 1) nu presupune ca elemente constitutive obligatorii instituțiile mediatic; 2) nu urmărește scopul de a realiza și a disemina în spațiul public produse mediatic. Menirea unei rețele de socializare o aflăm, de exemplu, din Regulamentul privind utilizarea rețelelor de socializare în instituțiile guvernamentale: „„Mijloacele de socializare” și „Web 2.0” sunt termeni generici și cuprind diverse activități ce integrează tehnologii, interacțiune socială și crearea conținutului. Mijloacele de socializare preiau diverse forme, cum ar fi blogurile, wikis (pagini de grup redactate de utilizatori), schimb de fișiere foto și video, podcasts (distribuire de fișiere multimedia), socializare pe net, aplicații tip mashup și spații virtuale. Mijloacele de socializare reprezintă un set de tehnologii online, pagini, și practici folosite pentru a face schimb de opinii și experiență prin antrenarea utilizatorilor” [46].

Nu trebuie de confundat mass-media cu tehnologiile informaționale sau cu comunicațiile electronice. În dispoziția de la lit.a) alin.(2) art.177 CP RM nu se utilizează nici sintagma „prin intermediul rețelelor de comunicații electronice” (folosită în art.150 CP RM), nici sintagma „prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice” (utilizată în art.175¹ CP RM). Sferele acestor sintagme se pot intersecta cu sfera sintagmei „mass-media” (folosită la lit.a) alin.(2) art.177 CP RM), însă nu se confundă cu aceasta.

În același timp, nu putem face abstracție de faptul că în legile penale ale unor state (Republica Franceză, Republica Islanda, Republica Macedonia de Nord etc.) dispozițiile de incriminare a încălcării inviolabilității vieții personale conțin ca agravantă circumstanța de săvârșire a infracțiunii prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice.

Pentru a preveni confundarea noțiunilor „mass-media” și „tehnologiile informaționale sau comunicații electronice”, precum și pentru a consacra pericolul social mai sporit al săvârșirii pornografiei neconsimțite prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice, recomandăm legiuitorului să completeze alin.(2) art.177 CP RM cu litera a¹) care ar avea următorul conținut: „prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice”.

O altă completare a alin.(2) art.177 CP RM este condiționată de ipoteza „deep fake in revenge porn”. În legătură cu ipoteza în cauză, R.A. Delfino susține: „Aceasta se poate întâmpla cu oricine dintre voi. La fel ca

milioane de oameni din întreaga lume, v-ați încărcat pozele în format digital pe Internet prin intermediul unei rețele de socializare. Pozele dvs. nu au un caracter sexual. Ele vă înfățișează viața de zi cu zi, atunci când petreceți timpul cu prietenii sau faceți selfie-uri în vacanță. Însă, apoi cineva decide că nu vă place. Folosind o aplicație disponibilă pe orice smartphone, acest inamic al vostru vă decupează fața din pozele decente și o atașează la corpul unei persoane implicate în scene cu caracter sexual explicit. Fără cunoștința și consimțământul dvs., deveniți „vedeta” unui „deep fake” pornografic realist” [47]. După D.Stevens, „legislația existentă ar trebui utilizată pentru a face față utilizărilor dăunătoare ale tehnologiei „deep fake”. Dacă legislația existentă nu este suficientă, ar trebui creată o nouă legislație, cu un accent specific pe utilizările dăunătoare ale tehnologiei „deep fake”. [...] Cât privește utilizarea tehnologiei „deep fake” pentru crearea de pornografie neconsimțită, aceasta poate duce la lezarea reputației pe calea stigmatizării și a violării vieții private (sexuale) [...]” [48]. Într-o altă sursă se explică: „„Deep fake” (din engleză – „falsificare profundă”) reprezintă imaginea sau clipul video foarte realist, deși fals, în care o persoană reală face sau spune ceva ce nu a făcut sau nu a spus de fapt. „Deep fake”-urile sunt create cu ajutorul unui software care se bazează pe un număr mare de poze sau înregistrări ale unei persoane. „Deep fake”-urile sunt folosite pentru a crea știri false, clipuri pornografice video cu vedete sau pentru a comite escrocherii” [18].

Sintetizând aceste opinii, se poate afirma că prin „*deep fake in revenge porn*” trebuie de înțeles modificarea de imagini sau de alte reprezentări fără consimțământul persoanei reale care apare în astfel de reprezentări, rezultând imagini sau alte reprezentări cu caracter pornografic foarte realiste, deși false, în care persoana respectivă face sau spune ceva ce nu a făcut sau nu a spus de fapt.

Indiferent dacă imaginile sau alte reprezentări cu caracter pornografic sunt obținute cu ajutorul tehnologiei „deep fake” sau nu, dispoziția de la alin.(2) art.177 CP RM ar trebui să fie aplicată. Pe cale de consecință, recomandăm legiuitorului să completeze alin.(2) art.177 CP RM cu litera c) care ar avea următorul conținut: „dacă acestea au fost supuse anterior falsificării pentru a se crea impresia că victima face sau spune ceva ce nu a făcut sau nu a spus de fapt”.

În altă ordine de idei, noțiunea de pornografie neconsimțită este o noțiune supraordinată nu doar în raport cu noțiunea „revenge porn”, dar și cu noțiunea „**sextortion**”.

Într-un Ghid publicat de Centrul Internațional „La Strada”, noțiunea „sextortion” este definită în următorul mod: „acțiunea de solicitare a unor favoruri sexuale în schimbul nepublicării informațiilor sau imaginilor cu conținut sexual ale persoanei” [49]. I.V. Humelnicu consideră că prin „sextortion” se are în vedere „forma de exploatare sexuală prin șantaj în care o persoană amenință că va publica poze cu conținut sexual ale unei alte persoane, dacă cea din urmă nu îndeplinește o listă de cerințe” [50]. Într-o altă sursă se explică: „„Sextortion” (termen creat prin juxtapunerea cuvintelor în limba engleză *sex* și *extortion* (extorcere)) reprezintă forma de șantaj, care presupune că făptuitorul amenință să dezvăluie informațiile cu caracter intim referitoare la victimă, dacă aceasta nu va ceda cerințelor făptuitorului. De regulă, aceste cerințe au ca obiect banii, imaginile intime sau favorurile sexuale” [51]. Dintr-o altă sursă aflăm că în cazul „sextortion” scopul este: „de a obține poze / clipuri video cu conținut sexual din ce în ce mai explicit, în care apare victima; de a întreține raporturi sexuale cu victima; de a obține bani sau bunuri de la victimă”⁸ [18].”

Nu putem fi de acord cu ideea că „sextortion” este o formă de șantaj. În Codul penal al Republicii Moldova noțiunea „șantaj” apare în două accepțiuni: 1) șantaj în sensul infracțiunilor prevăzute la art.189 CP RM; 2) șantaj în sens de amenințare cu răspândirea unor informații defăimătoare (art.173 și alin.(2) art.245⁹ CP RM).

Cât privește cea de-a doua accepțiune, conform art.2 din Legea nr.64/2010, prin „defăimare” se înțelege „răspândirea informației false care lezează onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a persoanei”. Din Decizia Curții Constituționale nr.127 din 15.11.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr.153g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 189 alin.(1) din Codul penal (șantajul comis prin amenințarea cu răspândirea unor știri defăimătoare) reiese că, în cazul șantajului, nu are importanță dacă informațiile defăimătoare au un caracter veridic sau fals.

În ipoteza „sextortion”, făptuitorul amenință cu răspândirea unor informații veridice care nu neapărat lezează onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a victimei. Astfel de informații se referă la viața intimă a victimei. Aceasta (și nu onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a victimei) este valoarea socială care ar fi afectată neîndoios în eventualitatea în care amenințarea respectivă și-ar găsi realizarea. Astfel, noțiunea „sextortion” desemnează o formă de amenințare, nu însă o formă de șantaj.

⁸ Acest scop este principalul criteriu de delimitare dintre faptele desemnate prin termenii „sexting” și „sextortion”.

În concreto, noțiunea „*sextortion*” desemnează amenințarea cu răspândirea de imagini sau de alte reprezentări cu caracter sexual (dar nu neapărat pornografic), dacă persoana care apare în astfel de reprezentări nu va ceda în fața revendicării cu caracter patrimonial (de a transmite făptuitorului bunuri sau dreptul asupra acestora ori de a săvârși alte acțiuni cu caracter patrimonial) sau nepatrimonial (de a transmite făptuitorului reprezentări cu caracter sexual, în care apare victima, cu un conținut mai explicit; de a întreține acte sexuale cu făptuitorul etc.) a făptuitorului.

Codul penal al Republicii Moldova nu conține nicio dispoziție care ar incrimina expres fapta desemnată prin noțiunea „*sextortion*”. Atestăm asemenea dispoziții în legile penale ale unor state federate din componența SUA. De exemplu, art.5-14-113 din Codul penal al statului Arkansas prevede: „O persoană comite infracțiunea de „*sextortion*”, dacă, în scopul de a constrânge o altă persoană să se angajeze într-un contact sexual sau comportament sexual explicit, o amenință cu: (A) deteriorarea bunurilor sau cu lezarea reputației; sau (B) producerea sau distribuirea unei înregistrări în care persoana amenințată are un comportament sexual explicit sau este nudă” [52]. În §3-709 din Codul penal al statului Maryland este incriminată fapta persoanei care „determină o altă persoană să se angajeze într-un act sexual, amenințând că: (i) o va acuza de comiterea unei infracțiuni sau de orice altceva care, dacă este adevărat, ar avea ca efect desconsiderarea sau discreditarea persoanei amenințate; (ii) îi va provoca vătămări fizice; (iii) îi va provoca suferință emoțională; (iv) îi va provoca daune economice; (v) va provoca daune bunurilor care îi aparțin” [53]. De asemenea, art.76-5b-204 din Codul penal al statului Utah stabilește: „O persoană care are vârsta de 18 ani sau mai mult comite infracțiunea de „*sextortion*” dacă, având intenția fie de a constrânge victima să se angajeze într-un contact sexual, într-un comportament sexual explicit sau într-un comportament sexual explicit simulat, fie de a produce, a transmite sau distribui o imagine, un clip video sau orice altă înregistrare a victimei goale sau implicate într-un comportament sexual explicit, amenință personal sau prin mijloace electronice: (i) persoana, bunurile sau reputația victimei; sau (ii) că va distribui o imagine intimă sau un clip video în care apare victima” [54].

Care normă din Codul penal al Republicii Moldova trebuie aplicată pentru fapta desemnată prin noțiunea „*sextortion*”?

Autorul român D.Herinean afirmă: „În varianta asimilată (art.207 alin.(2) C.pen.⁹), se sancționează amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, însoțită de aceleași pretenții prezentate în cazul variantei de bază. Un caz recurent în practica judiciară de comitere a acestei infracțiuni este cel în care amenințarea privește publicarea sau distribuirea către familie a unor imagini sau filme cu conținut sexual în care apare persoana șantajată, în scopul obținerii de foloase materiale, de natură sexuală sau diverse favoruri personale” [55]. În Codul penal al Republicii Moldova lipsește corespondentul art.207 din Codul penal al României, care prevede răspunderea pentru amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul.

Doar în unele cazuri, în prezența unor condiții suplimentare (stabilite în art.189, 247, 309 sau altele din Codul penal), amenințarea cu darea în vileag a unei fapte compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, atrage aplicarea legii penale autohtone. În celelalte cazuri, legea penală autohtonă se aplică nu pentru amenințarea cu darea în vileag a unei fapte compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, ci pentru realizarea acestei amenințări (și anume – pentru darea în vileag a unei fapte compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial). Cu alte cuvinte, în Codul penal al Republicii Moldova lipsește o normă care, în lipsa unor condiții suplimentare, ar permite intervenția mai timpurie, înainte de a se comite darea în vileag a unei fapte compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial.

Care este norma penală aplicabilă pentru darea în vileag a unei fapte compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial?

Considerăm că art.177 CP RM reprezintă o asemenea normă. Astfel, într-o speță, B.Ș. a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.177 CP RM. În fapt, în vara anului 2018 acesta a făcut cunoștință,

⁹ Se are în vedere Codul penal al României din 17.07.2009.

prin intermediul rețelei de socializare „Instagram”, cu X. După câteva zile, B.Ș. și X. au început a discuta prin intermediul aplicației de mesagerie „Viber”. În timpul uneia dintre discuții, B.Ș. a rugat-o pe X. să-i transmită o poză intimă. Inițial X. l-a refuzat. Însă, ulterior, X. i-a expedit lui B.Ș. câteva poze intime. După un anumit timp, B.Ș. a rugat-o pe X. să-i transmită o poză care să aibă un conținut mai explicit. Însă, X. l-a refuzat. Drept urmare, B.Ș. a început să o amenințe pe X. că dacă nu-i va expedia o poză cu un conținut mai explicit, atunci cele, pe care deja le deține, le va posta pe rețelele de socializare. La 29.11.2018, între ora 20.00 și 21.00, B.Ș. i-a transmis fratelui său și soției fratelui său două poze intime ale lui X. La 30.11.2018 B.Ș. a creat o pagină web pe rețeaua de socializare „Odnoklasniki”. B.Ș. a postat pe această pagină pozele intime ale lui X., iar pe una dintre aceste poze a scris că X. prestează servicii sexuale în schimbul unei sume de 50 de euro pe oră, indicând numărul de telefon al lui X. [56] Așadar, în această speță alin.(1) art.177 CP RM a fost aplicat pentru răspândirea de imagini cu caracter sexual, în care apare victima care nu a cedat în fața revendicării făptuitorului de a transmite acestuia alte asemenea imagini, însă cu un conținut mai explicit.

În afară de aceasta, la calificare trebuia să fie reținut alin.(1) art.70 din Codul contravențional, care prevede răspunderea pentru calomnie. Or, imaginile răspândite de către făptuitor au fost însoțite de informații mincinoase ce defăimează cu bunăștiință victima (și anume – de informații în formă scrisă că victima prestează servicii sexuale în schimbul unei remunerații).

În ultima speță analizată, revendicarea făptuitorului are un caracter nepatrimonial, iar victima este o persoană adultă. În opoziție, în următoarele două spețe revendicarea făptuitorului are un caracter patrimonial, iar victima este o persoană minoră: C.T. a fost condamnată în baza lit.a) alin.(2) art.177, art.208¹ și lit.e) alin.(3) art.189 CP RM. În fapt, în perioada mai-iunie 2017, deținând imagini ale organelor sexuale ale minorei X, reprezentate de o manieră lascivă și obscenă, aceasta le-a răspândit fără consimțământul victimei prin intermediul rețelei de socializare „ВКонтакте”. Amenințând-o pe X cu răspândirea unor știri defăimătoare prin intermediul sms-urilor de pe telefonul său mobil și al unei pagini web de pe rețeaua de socializare „ВКонтакте”, C.T. a cerut și a primit de la X bani în sumă de 500 de lei [57]; G.N. a fost condamnat conform alin.(1¹) art.177 și alin.(1) art.189 CP RM. În fapt, într-o zi din noiembrie 2013, într-o odaie dintr-un cămin de pe str. Trandafirilor, mun. Chișinău, acesta a programat calculatorul pentru a înregistra raportul sexual pe care l-a întreținut ulterior cu minoră M.B. La 14.02.2015 G.N. a amenințat-o pe M.B. cu publicarea respectivelor imagini înregistrate, dacă aceasta nu-i va achita 200 de euro [58].

Într-adevăr, art.189 CP RM poate fi aplicat în cazul amenințării cu răspândirea de imagini sau de alte reprezentări cu caracter sexual (dar nu neapărat pornografic), dacă persoana care apare în astfel de reprezentări nu va ceda în fața revendicării de a transmite făptuitorului bunuri sau dreptul asupra acestora ori de a săvârși alte acțiuni cu caracter patrimonial. Totuși, în acest caz, este obligatoriu ca imaginile, cu a căror răspândire amenință făptuitorul, să aibă un caracter defăimător (adică, să lezeze onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a victimei).

În ultima speță urma să fie aplicat în mod obligatoriu art.208¹ CP RM. Or, acest articol se aplică nu doar în cazul distribuirii, difuzării, importării, exportării, oferirii, vinderii, procurării, schimbării sau folosirii de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică. Art.208¹ CP RM devine aplicabil, de asemenea, în cazul producerii sau deținerii unor astfel de reprezentări.

De asemenea, în ultima speță urma să fie aplicat alin.(1) art.177 CP RM, nu alin.(1¹) art.177 CP RM. Aceasta întrucât nu există niciun indiciu că făptuitorul ar fi recurs la mijloace tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației, specificate în anexa nr.2 la Hotărârea Guvernului nr.100 din 09.02.2009 privind aprobarea Regulamentului cu privire la importul, exportul, proiectarea, producerea și comercializarea mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației și a Clasificatorului mijloacelor tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației.

Finalmente, fără a ne referi la vreuna din spețele reproduse mai sus, menționăm că art.173 CP RM se aplică în ipoteza în care fapta desemnată prin noțiunea „sextortion” presupune amenințarea cu răspândirea de imagini sau de alte reprezentări cu caracter sexual (dar nu neapărat pornografic), dacă persoana care apare în astfel de reprezentări nu va ceda în fața revendicării de a întreține raporturi sexuale ori alte acțiuni cu caracter sexual. Precizăm că, în această ipoteză, prin „alte acțiuni cu caracter sexual” se înțelege homosexualitatea sau satisfacerea poftei sexuale în forme perverse (în sensul art.172 CP RM). De asemenea, concretizăm că, într-o asemenea ipoteză, nu șantajul, dar amenințarea constituie modalitatea normativă a acțiunii adiacente din cadrul

infracțiunii prevăzute la art.173 CP RM. În sensul acestui articol, prin „amenințare” trebuie de înțeles orice amenințare, cu excepția amenințării care se atestă în ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.171 și 172 CP RM.

Concluzii

Codul penal al Republicii Moldova nu conține nicio dispoziție care ar incrimina expres faptele desemnate prin cuvintele „sexting”, „sextortion” și „revenge porn”.

Prin „sexting” trebuie de înțeles fie expedierea de informații (text scris, poze, clipuri video, imagini etc.) cu caracter sexual (dar nu neapărat pornografic) de către cel vizat în această informație sau de către o altă persoană, fie recepționarea unor astfel de informații, prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice. Noțiunea „pornografie neconsimțită” se referă fie la obținerea de imagini sau de alte reprezentări cu caracter pornografic fără consimțământul persoanei care apare în astfel de reprezentări, fie la distribuirea de imagini sau de alte reprezentări cu caracter pornografic fără consimțământul persoanei care apare în astfel de reprezentări, în cazul în care acestea au fost obținute cu consimțământul persoanei respective. Prin „deep fake in revenge porn” trebuie de înțeles modificarea de imagini sau de alte reprezentări fără consimțământul persoanei reale care apare în astfel de reprezentări, rezultând imagini sau alte reprezentări cu caracter pornografic foarte realiste, deși false, în care persoana respectivă face sau spune ceva ce nu a făcut sau nu a spus de fapt. Noțiunea „sextortion” desemnează amenințarea cu răspândirea de imagini sau de alte reprezentări cu caracter sexual (dar nu neapărat pornografic), dacă persoana care apare în astfel de reprezentări nu va ceda în fața revendicării cu caracter patrimonial (de a transmite făptuitorului bunuri sau dreptul asupra acestora ori de a săvârși alte acțiuni cu caracter patrimonial) sau nepatrimonial (de a transmite făptuitorului reprezentări cu caracter sexual, în care apare victima, cu un conținut mai explicit; de a întreține acte sexuale cu făptuitorul etc.) a făptuitorului.

Faptele desemnate prin cuvintele „sexting”, „sextortion” și „revenge porn” pot atrage răspunderea în baza art.173, 175, 177, 189, 206, 208¹ și/sau 259 CP RM și/sau în baza art.70, 78² și/sau 90 din Codul contravențional.

În scopul eficientizării apărării ordinii de drept împotriva faptelor desemnate prin cuvintele „sexting”, „sextortion” și „revenge porn”, este oportună completarea alin.(2) art.177 CP RM cu: litera a¹) care ar avea următorul conținut: „prin intermediul tehnologiilor informaționale sau al comunicațiilor electronice”; litera c) care ar avea următorul conținut: „dacă acestea au fost supuse anterior falsificării pentru a se crea impresia că victima face sau spune ceva ce nu a făcut sau nu a spus de fapt”.

Referințe:

1. MACKAY, A.W. *Respectful and Responsible Relationships: There's No App for That (The Report of the Nova Scotia Task Force on Bullying and Cyberbullying)*. [Accesat: 29.01.2021] Disponibil: https://digitalcommons.schulichlaw.dal.ca/scholarly_works/356/
2. GUȚAN, S. *Obținerea și utilizarea de informații cu privire la viața privată*. [Accesat: 29.01.2021] Disponibil: <https://www.armyacademy.ro/biblioteca/anuare/2006/a27.pdf>
3. *Case of Karttunen v. Finland*. [Accesat: 29.01.2021] Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104816>
4. *Convention on the Rights of the Child*. [Accesat: 29.01.2021] Disponibil: <https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text#>
5. *Annual report of the Special Representative of the Secretary General on Violence against Children*. [Accesat: 29.01.2021] Disponibil: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/HRC/31/20
6. HERINEAN, D. Relația dintre șantaj și alte infracțiuni. În: *Penalmente Relevant*, 2018, nr.1, p.21-43. ISSN 2501-1367.
7. *Proiect de Hotărâre privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței sexuale „Sinergie” 2020-2030*. [Accesat: 29.01.2021] Disponibil: www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/transparența/proiecte-in-dezbatere/6104-strategia-nationala-pentru-prevenirea-si-combaterea-violentei-sexuale-„sinergie”-2020-2030
8. Decizia Curții Constituționale a României nr.418 din 19.06.2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.29 alin.(1) lit.c) din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului în interpretarea dată prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr.16 din 08.06.2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept referitoare la infracțiunea de spălare a banilor. În: *Monitorul Oficial al României*, 2018, nr.625.
9. *Convenția Consiliului European pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046e1d9>

10. Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13.12.2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32011L0093>
11. PAȘCA, V. Excesul de reglementare penală și consecințele sale. În: *Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Drept*, 2010, nr.2, p.27-32. ISSN 1843-0651
12. FEȘTEU, C.G. Concursul de calificări (II). În: *Penalmente Relevant*, 2016, nr.2, p.144-165. ISSN 2501-1367
13. *The Manifesto on European Criminal Policy*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: www.crimpol.eu/manifesto/
14. *Report on the meeting of the Expert Group to Conduct a Comprehensive Study on Cybercrime, held in Vienna from 3 to 5 April 2018*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: <https://undocs.org/E/CN.15/2018/12>
15. LIAKOPOULOS, D. *Cyberbullying and sexting. New open frontiers of criminal law: the case of Spain*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: <https://centredocumentacioap.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-imageviewer.pl?biblionumber=36903>
16. *Parenting in the digital age. Parental guidance for the online protection of children from sexual exploitation and sexual abuse*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: <https://rm.coe.int/parenting-in-the-digital-age-parental-guidance-for-the-online-protecti/16807670e8>
17. JAISHANKAR, K. Sexting: A new form of Victimless Crime? In: *International Journal of Cyber Criminology*, 2009, vol.3, Is.1, p.21-25. ISSN 0974-2891
18. *Словник термінів з онлайн-безпеки*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: <https://drive.google.com/file/d/10iCbWk00IdXXOSQCM6PBey5hXPf56APL/view>
19. SLANE, A. Sexting and the Law in Canada. In: *Canadian Journal of Human Sexuality*, 2013, no.22, p.117-122. ISSN 2291-7063
20. KAUR, P. Sexting or pedophilia? In: *Revista Criminalidad*, 2014, vol.56, p.263-272. ISSN 1794-3108
21. *Criminal Law and Procedure*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: https://leg.colorado.gov/sites/default/files/documents/2017A/bills/sl/2017a_sl_390.pdf
22. *2011 Louisiana Laws Revised Statutes. Title 14 – Criminal law*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: <https://law.justia.com/codes/louisiana/2011/rs/title14/rs14-81-1-1>
23. *Code of West Virginia*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: https://www.wvlegislature.gov/Bill_Text_HTML/2013_SESSIONS/rs/pdf_bills/HB2357%20SUB%20ENR.pdf
24. *Opinion on child sexually suggestive or explicit images and/or videos generated, shared and received by children*. [Accesat: 30.01.2021] Disponibil: <https://rm.coe.int/opinion-of-the-lanzarote-committee-on-child-sexually-suggestive-or-exp/168094e72c>
25. МОШАРОВА, А.С., КАРАБАТОВА, Д.А. Проблемы защиты детей от насилия в киберпространстве. В: *Социально-правовая защита детства как приоритетное направление современной государственной политики. Сборник материалов Международной научно-практической конференции*, 2018, с.406-409. ISBN: 978-5-7677-2660-8
26. ДОЗОРЦЕВА, Е.Г., МЕДВЕДЕВА, А.С. Сексуальный онлайн груминг как объект психологического исследования. В: *Психология и право*, 2019, №2, p.250-263. ISSN 2222-5196
27. TĂNASE, A. Latura subiectivă a infracțiunii de trafic de ființe umane (art.165 CP RM). În: *Revista Națională de Drept*, 2011, nr.2, c.10-22. ISSN 1811-0770
28. WALDMAN, A.E. A Breach of Trust: Fighting Nonconsensual Pornography. In: *Iowa Law Review*, 2016, vol.102, p.709-723. ISSN 0021-0552
29. BLOOM, S. No Vengeance for 'Revenge Porn' Victims: Unraveling Why this Latest Female-Centric, Intimate-Partner Offense is Still Legal, and Why We Should Criminalize It. In: *Fordham Urban Law Journal*, 2014, vol.42, no1, p.233-289. ISSN 0199-4646
30. CITRON, D.K., FRANKS, M.A. Criminalizing revenge porn. In: *Wake Forest Law Review*, 2014, vol.49, p.345-391. ISSN 0043-003X
31. DURIO, L. Turn Your Cameras Off in the Bedroom: 'Revenge Porn' Is Now a Felony in Louisiana. In: *Southern University Law Review*, 2016, vol.43.2. p.251-268. ISSN 0099-1465
32. CARTER, N. The Case for the Criminalisation of Revenge Pornography in Australia. In: *SSRN Electronic Journal*, January 2015. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2834668 ISSN 1556-5068.
33. MCGLYNN, C., RACKLEY, E., HOUGHTON, R. Beyond „Revenge Porn”: The Continuum of Image-Based Sexual Abuse. In: *Feminist Legal Studies*, 2017, vol.25, p.25-46. ISSN 1572-8455
34. *Case of Volodina v. Russia*. [Accesat: 01.02.2021] Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-194321>
35. *Criminal Code*. [Accesat: 01.02.2021] Disponibil: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-46/>
36. *Alabama Senate Bill 301*. [Accesat: 01.02.2021] Disponibil: <https://legiscan.com/AL/text/SB301/2017>
37. *Arizona Revised Statutes*. [Accesat: 01.02.2021] Disponibil: <https://www.azleg.gov/viewdocument/?docName=https://www.azleg.gov/ars/13/01425.htm>
38. *2015 Arkansas Code. Title 5 – Criminal Offenses*. [Accesat: 01.02.2021] Disponibil: <https://law.justia.com/codes/arkansas/2015/title-5/subtitle-3/chapter-26/subchapter-3/section-5-26-314/>

39. *Codul penal al Regatului Belgiei*. [Accesat: 01.02.2021] Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html
40. *Codul penal al Regatului Danemarcei*. [Accesat: 01.02.2021] Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Danemarca-RO.html
41. *Legge 19 luglio 2019, n. 69. Modifiche al codice penale, al codice di procedura penale e altre disposizioni in materia di tutela delle vittime di violenza domestica e di genere*. [Accesat: 02.02.2021] Disponibil: <https://www.altalex.com/documents/leggi/2019/07/26/codice-rosso#tre>
42. *Codul penal al Republicii Malta*. [Accesat: 02.02.2021] Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Malta-RO.html
43. *Codul penal al Republicii Polone*. [Accesat: 02.02.2021] Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Polonia-RO.html
44. *Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 27.04.2018. Dosarul nr.1-1254/2017*. [Accesat: 02.02.2021] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/5f082cf6-204a-e811-80d4-0050568b021b
45. *Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 04.12.2019. Dosarul nr.1ra-2080/2019*. [Accesat: 02.02.2021] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14821
46. *Regulamentul privind utilizarea rețelelor de socializare în instituțiile guvernamentale*. [Accesat: 02.02.2021] Disponibil: <https://www.egov.md/en/file/1442/download?token=TtfyfhOX>
47. DELFINO, R.A. Pornographic Deepfakes: The Case for Federal Criminalization of Revenge Porn's Next Tragic Act. In: *Fordham Law Review*, 2019, vol.88, Iss.3, p.887-938. ISSN 0015-704X
48. STEVENS, D. Regulating Deepfake Technology. [Accesat: 02.02.2021] Disponibil: <https://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=152071>
49. *Cât de inofensiv este sextingul în rândul copiilor? Ghid pentru profesioniști*. [Accesat: 02.02.2021] Disponibil: <http://lastrada.md/pic/uploaded/brosura%20sexting.pdf>
50. HUMELNICU, I.V. Sextortion – the newest online threat. In: *AGORA International Journal of Administration Science*, 2017, no1, p.7-13. ISSN 2359-800X
51. *Online sexual coercion and extortion as a form of crime affecting children / Law enforcement perspective*. [Accesat: 03.02.2021] Disponibil: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/online_sexual_coercion_and_extortion_as_a_form_of_crime_affecting_children_0.pdf
52. *A Bill for an act to create the offense of sexual extortion*. [Accesat: 03.02.2021] Disponibil: <https://www.arkleg.state.ar.us/Acts/Document?type=pdf&act=664&ddBienniumSession=2017%2F2017R>
53. *2018 Maryland Code. Criminal Law*. [Accesat: 03.02.2021] Disponibil: <https://law.justia.com/codes/maryland/2018/criminal-law/title-3/subtitle-7/section-3-709/>
54. *Cyber Exploitation Amendments*. [Accesat: 03.02.2021] Disponibil: <https://www.courthousenews.com/wp-content/uploads/2017/04/Utah-Sextort.pdf>
55. HERINEAN, D. *Ce infracțiuni pot fi comise în mediul online și social media?* <https://www.juridice.ro/689627/ce-infracțiuni-pot-fi-comise-in-mediul-online-si-social-media.html>
56. *Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 25.07.2019. Dosarul nr.1-2296/2019*. [Accesat: 03.02.2021] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/fb2d6146-bef4-4e9f-9bc7-bd66fe358a20
57. *Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 16.07.2019. Dosarul nr.1ra-613/2019*. [Accesat: 03.02.2021] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=14089
58. *Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20.06.2016. Dosarul nr.1ra-1000/2016*. [Accesat: 03.02.2021] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/077d51fa-1e39-e611-9a6d-005056a5d154

Date despre autori:

Serghei BRÎNZA, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: brinza.serghei@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-5937-3926

Vitalie STATI, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: stativitalie71@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1371-4961

Prezentat la 05.02.2021